

**PROBLÉM GRAMATICKEJ INTERFERENCIE
U SLOVENSKÝCH ŠTUDENTOV RUSISTIKY****THE GRAMMATICAL INTERFERENCE PROBLEM
AMONG SLOVAK STUDENTS OF RUSSIAN STUDIES***KATARÍNA JALOVÁ***Abstract**

The paper deals with the current problem of grammatical interference in the process of teaching the Russian language in linguistics. Through theoretical background, we demonstrate the negative, but also positive, effects of the mother tongue on the acquisition of a second foreign language; we list the most commonly used types of grammar teaching methodology. In the analytical-interpretative part, we build on our own pedagogical experience and present the most common mistakes of Russian studies students in mastering Russian grammar, together with suggestions for the elimination of these problems.

Keywords: Russian language, teaching methods, grammar, grammatical interference.

Abstrakt

Príspevok sa zaoberá v lingvodidaktike aktuálnym problémom gramatickej interferencie v procese výučby ruského jazyka. Prostredníctvom teoretických východísk demonštrujeme negatívne, ale aj pozitívne, vplyvy materinského jazyka na osvojovanie si druhého cudzieho jazyka, uvádzame najpoužívanejšie druhy metodiky výučby gramatiky. V analyticko-interpretatívnej časti vychádzame z vlastných pedagogických skúseností a prezentujeme najčastejšie chyby študentov rusistiky pri osvojovaní si ruskej gramatiky spolu s návrhmi na elimináciu uvedených problémov.

Kľúčové slová: ruský jazyk, metodika výučby, gramatika, gramatická interferencia.

Úvod

Predmet „cudzí jazyk“ má niekoľko osobitostí. Podľa A. Ščukina cieľom výučby „*nie je len nadobudnutie vedomostí o samotnom predmete, t. j. o jazyku, ale aj formovanie návykov a schopností rôznych druhov rečovej činnosti*“ (Ščukin, 2003, s. 8). Výučba ľubovoľného cudzieho jazyka je však v počiatočných štádiách spojená s určitými problémami. Ako hlavnú prekážku v procese vyučovania vnímame medzijazykovú interferenciu, ktorá prebieha na rôznych navzájom prepojených úrovniach jazyka – fonetickej, ortografickej, lexikálnej, morfolologickej, syntaktickej. Úlohou pedagóga je preto včasná diagnostika potenciálnych interferenčných tlakov a práca nad ich odstránením.

Cieľom tohto príspevku je teoretické objasnenie príčin vzniku jazykovej interferencie medzi slovenským (t. j. materinským jazykom) a ruským jazykom (t. j. druhým cudzím jazykom po angličtine ako prvom cudzom jazyku), spôsoby diagnostiky najčastejších problémov a tiež návrhy riešenia interferenčných tlakov. Pozornosť venujeme najmä gramatickej interferencii prejavujúcej sa na úrovni morfológie a syntaxe. Analyticko-interpretatívna časť vychádza z našej pedagogickej praxe výučby gramatických cvičení z ruského jazyka v prvom ročníku programov ruské a východoeurópske štúdiá a prekladateľstvo a tlmočníctvo.

Interferencia v procese výučby cudzieho jazyka

V súčasnom multikultúrnom a multilingválnom priestore je ovládanie niekoľkých cudzích jazykov prirodzené, a dokonca aj žiaduce. Pri striedavom používaní materinského a cudzieho

jazyka, t. j. v dôsledku „jazykového kontaktu“ (Weinreich, 1979, s. 22), môže dôjsť k vzájomnému ovplyvneniu jedného jazyka druhým. Toto ovplyvnenie môže byť pozitívne (napr. pri prijímaní nových lexikálnych jednotiek do slovnjej zásoby), ale aj negatívne (napr. vytesnenie domácich pomenovaní cudzojazyčnými).

V súvislosti s osvojovaním si cudzieho jazyka sa stretávame s inými typmi vzájomného ovplyvňovania sa jazykov. Do popredia vstupujú prirodzené poznatky z materinského jazyka, ktoré sa podvedome snažíme aplikovať pri učení sa cudzieho jazyka. V sfére dvojjazyčnosti, čiže aktívneho používania dvoch jazykov – materinského a cudzieho, U. Weinreich pri „odklone od noriem niektorého z jazykov“ hovorí o jave interferencie (Tamže).

Pojem interferencia môže mať niekoľko definícií. L. Barannikovová vníma interferenciu ako „zmenu v štruktúre alebo elementoch štruktúry jedného jazyka pod vplyvom druhého“ (Barannikova, 1972, s. 88). V. Vinogradov interferenciu definuje ako „vzájomné pôsobenie jazykových systémov v podmienkach dvojjazyčnosti, ktoré sa vyvíja buď pri jazykovom kontakte alebo pri individuálnom osvojení si cudzieho jazyka“ (Vinogradov, 1990, s. 197).

Materinský jazyk má na osvojovanie si cudzích jazykov výrazný vplyv, ktorý môže byť pozitívny, ale aj negatívny. Ruská lingvistka N. Fedotovová rozlišuje medzi pojmi transferencia, t. j. pozitívnym vplyvom jedného jazyka na druhý v prípade rovnakých jazykových javov, a interferenciou, teda negatívnym vplyvom pri odlišnostiach medzi jedným a druhým jazykom (Fedotova, 2015, s. 39).

V procese výučby cudzieho jazyka (či už prvého alebo druhého cudzieho jazyka) sa stretávame s oboma vyššie uvedenými javmi. Transferencia je v našom prípade vyvolaná blízkosťou materinského slovenského jazyka a vyučovaného druhého cudzieho jazyka – ruštiny, kedy študent automaticky prenáša jazykové systémy a javy z materinského do cudzieho jazyka a tieto zodpovedajú normám osvojovaného jazyka.

Oveľa častejšia je však jazyková interferencia, ktorá predstavuje azda najzásadnejší problém pri výučbe cudzích jazykov. Ako sme už spomínali vyššie, k interferencii dochádza na všetkých úrovniach jazyka:

- Na **fonetickej úrovni** sa interferencia prejavuje vtedy, keď hovoriaci „stotožňuje fonému druhotného jazykového systému s fonémou prvotného jazykového systému a vyslovuje ju podľa fonetických pravidiel prvotného jazyka“ (Weinreich, 1979, s. 39). U slovenských študentov ruského jazyka sa fonetická interferencia najčastejšie prejavuje v nesprávnej výslovnosti mäkkých ruských spoluhlások, ktoré nemajú svoju analógiu v slovenskom jazyku (Madej, 2019, s. 58) ako napr. zvuky *рь – r'*, *нь – p'*, *бь – b'*, *сь – s'* atď. či v rozdielnej výslovnosti *ы – y* a *и – i* v ruskom jazyku, nakoľko v slovenskom jazyku zodpovedá obom grafémam jedna fonéma. Problematický je aj ruský pohyblivý prízvuk, ktorý sa môže líšiť napr. v závislosti od pádu alebo čísla. Nesprávne položený prízvuk v mnohých prípadoch vedie k zmene významu použitého slova (napr. *му́ка – muka*, *тра́пение* a *мука́ – múka*, *пи́сать – močiť* a *пи́сать – písať*), čím dochádza ku komunikačným nedorozumeniam.
- **Ortografická interferencia** sa prejavuje v aplikovaní ortografických pravidiel slovenského jazyka v ruskom jazyku. Medzi najčastejšie chyby študentov patrí použitie dvojhĺások *йа*, *йу*, *йо* namiesto grafém *я*, *ю*, *ё* (napr. *йаблоко*, *йубка*, *йож* namiesto *яблоко*, *юбка*, *ёж*); písanie *ы* po ruských spoluhláskach *к*, *з*, *х* napriek tomu, že podľa ruských pravidiel sa po týchto spoluhláskach píše *и* (s výnimkou niekoľkých slov cudzieho pôvodu) alebo písanie *и* po spoluhláske *ц*, pričom v ruštine je prípustné *ы* (napr. *высокий*, *американци* namiesto *высокийи*, *американцыи*); absencia mäkkého alebo tvrdého znaku (napr. *Игор*, *компютер*, *итальянец*, *обект* namiesto *Игорь*, *компьютер*, *итальянец*, *объект* atď.); zámena hlások *э* a *е* najmä v počiatočnom štádiu výučby (napr. *ето*, *етаж* namiesto *это*, *этаж* atď.); písanie pomenovaní štátnych príslušníkov v ruštine s veľkým začiatočným písmenom; písanie *а* namiesto *о* v prípade neprízvučnej pozície samohlásky *о* v slove (napr. *акно́*, *ма́я*, *заву́т* namiesto *окно́*, *мо́я*, *зову́т*).

- **Interferencia na lexikálnej úrovni** súvisí so spoločným zaradením slovenského a ruského jazyka do skupiny slovanských jazykov. Množstvo slov je tak rovnakých alebo podobných, čo na jednej strane uľahčuje vzájomné porozumenie, na druhej strane je tu však početná skupina rusko-slovenských homofónov (tzv. falošní priatelia prekladateľ'a), ktorá je zdrojom možných nedorozumení (napr. *моряк* = *námorník* a *морiak* = *индюк*, *черствый* = *tvrdý*, *suchý* a *čerstvý* = *свежий*, *баня* = *parný kúpeľ* a *баňa* = *шахта*, *рудник*, *позор* = *hanba* a *розор* = *внимание*, *пахнуть* = *voňať* a *рáchnuť* = *вонять* atď.). Medzi ďalšie časté chyby patrí napr. nesprávne použitie sloviac s rovnakým koreňom napr. *учить* a *учиться*, *звать* a *назвать*; rozdiely v slovesách pohybu s významom opakovaného deja alebo v ich prenesenom význame.
- **Morfologická a syntaktická interferencia** je spojená s prenášaním pravidiel skloňovania, časovania či vetnej skladby z materinského jazyka do cudzieho. Na syntaktickej úrovni je to najčastejšie uplatňovanie slovenského slovosledu, kalkovanie slovenských syntaktických konštrukcií (napr. *Я рад гуляюсь в парку*. namiesto *Я люблю гулять в парке*.) a s tým spojené nevhodné použitie pomocného slovesa *быť*, ktoré v ruštine nemusí byť priamo vyjadrené (napr. *Мой отец есть учитель*. namiesto *Мой отец учитель*.). Na gramatickej úrovni dochádza napríklad k nesprávnemu určaniu rodu podstatných mien, nesprávnemu použitiu pádových prípon podstatných a prídavných mien, nesprávnemu časovaniu sloviac, či nesprávnemu použitiu pádovej väzby slovesa.

Považujeme za dôležité poznamenať, že interferencia na jednej z jazykových úrovní ovplyvňuje aj ďalšie úrovne. Napríklad nezvládnutie ortografických pravidiel cudzieho jazyka sa prejaví na morfolologickej úrovni pri nesprávnom použití pádovej prípony.

Interferencia nemusí byť len medzijazyková, ale aj vnútrojazyková. Podľa slovníka metodických termínov a pojmov medzijazyková interferencia vzniká „*pri existencii rozdielov v systémoch materinského a cudzieho jazyka a prebieha na úrovni významu a použitia*“, vnútrojazyková interferencia je „*charakteristická pre tých, ktorí už majú značné skúsenosti v osvojovaní si cudzieho jazyka a prejavuje sa tým, že skôr sformované a silnejšie návyky prichádzajú do kontaktu s novými, čo vedie k chybám*“ (Azimov, Ščukin, 2009, s. 87).

Metodika výučby gramatiky cudzieho jazyka

V nasledovnej časti sa budeme podrobnejšie venovať gramatickej transferencii a interferencii na úrovni morfológie ruského jazyka v porovnaní so slovenským jazykom. O dôležitosti ovládania gramatiky cudzieho jazyka nemožno pochybovať. „*Študent potrebuje gramatiku na to, aby správne skladal cudzojazyčné výpovede, rozumel cudzojazyčnej reči, vedel vedome kontrolovať stavbu výpovede a vybrať potrebné alebo najvhodnejšie gramatické formy a štruktúry*“ (Fedotova, 2013, s. 85). Podľa L. Ščerbu gramatika predstavuje „*repertoár prostriedkov, pomocou ktorých sa na jednej strane podľa určitých pravidiel vyjadrujú vzťahy medzi jednotlivými predmetmi mysle, na strane druhej podľa nemenej určitých pravidiel vznikajú nové slová*“ (Ščerba, 1974, s. 84).

Zároveň je potrebné dodať, že zvládnutie gramatiky nie je cieľom výučby cudzieho jazyka, ale jedným z prostriedkov na zvýšenie komunikačnej kompetencie študenta. Pri charakterizovaní úlohy gramatiky v procese výučby cudzieho jazyka je podľa R. Purma, S. Jelínka a J. Veselého dôležité „*jasné rozlíšenie gramatiky ako gramatickej štruktúry jazyka a gramatiky ako teórie – systém pravidiel o tejto štruktúre*“ (Purm, Jelínek, Veselý, 2003, s. 57). V tejto súvislosti je pri vysvetľovaní gramatickej problematiky nevyhnutný lingvistický opis špecifik gramatických prostriedkov v smerovaní od zmyslu (významu) k forme vyjadrenia, a naopak, v smerovaní od formy k obsahu. S tým súvisí Ščerbove rozlíšenie „*pasívnej*“, t. j. „*gramatika, ktorá skúma funkcie, významy štruktúrnych elementov daného jazyka vychádzajúce z ich formy, resp. z ich vonkajšej strany*“ a „*aktívnej*“ gramatiky, ktorá „*učí použitie týchto foriem*“ (Ščerba, 1974, s. 91). So špecifikami výučby gramatiky súvisia používané

lingvodidaktické metódy. L. Rozboudová a J. Konečný ako príklad uvádzajú dve základné metódy, z ktorých sa sformovali ďalšie lingvodidaktické metódy a prístupy:

- **Priama metóda** je založená na „automatizácii rečových vzorov bez použitia prekladu“. Gramatika sa pri tejto metóde vníma len ako „prostriedok komunikácie“, gramatický systém cudzieho jazyka sa nevysvetľuje a neprecvičuje, absentuje gramatické minimum, potrebné gramatické prostriedky sa osvojujú v samom procese komunikácie.
- Pri **prekladovo-gramatickej metóde** gramatika zohráva kľúčovú úlohu, veľmi dôležité je poznanie jazykového a gramatického systému cudzieho jazyka a jeho komparácia s materinským jazykom. Výučba jazyka je tak založená na analýze a preklade gramatických modelov a slovných tvarov (Rozboudová, Konečný, 2018, s. 87).

V súčasnosti najrozšírenejšou je **komunikačná metóda**, v ktorej sa gramatika využíva funkčne, pozornosť sa sústreďuje na riešenie rôznych komunikačných úloh a na schopnosť adekvátneho použitia jazykových prostriedkov pri dorozumívaní sa v rôznych komunikačných situáciách (porov. Dulebová, Moskovkin, 2021, s. 222). Gramatika sa osvojuje v rámci prirodzeného dorozumievania sa (Tamže). Podobného názoru sú aj A. Akišinová a O. Kaganová: „V súčasnej metodike sa ku gramatickým javom pristupuje z pozície chápania trojjedinej podstaty jazyka: jazyk – reč – komunikácia. Odtiaľ vychádza analýza gramatických javov z pozície štruktúry, fungovania v rečových vzoroch a realizácie v texte. Výučba gramatiky sa vedie s prihliadnutím na tri druhy kompetencie: lingvistickej (porozumenie, analýza, poznanie gramatického javu), rečovej (schopnosť prijímať a používať rečové vzory naplnené určitou gramatickou formou) a komunikatívnej (schopnosť prijímať a vytvárať texty použitím danej gramatickej kategórie)“ (Akišina, Kagan, 2002, s. 133).

Gramatická interferencia u slovenských študentov rusistiky

V nasledovnej časti sa budeme podrobnejšie venovať gramatickej transferencii a interferencii na úrovni morfológie ruského jazyka v porovnaní so slovenským jazykom. Štruktúra vyučovacieho procesu si vyžaduje prihliadanie na možné interferenčné tlaky materinského alebo prvého cudzieho jazyka. Základom pre prognózovanie javov medzijazykovej interferencie je komparatívna analýza gramatiky ruského a slovenského jazyka, ktorá tiež zaručuje „realizáciu diferencovaného metodického prístupu ku gramatickým faktom s prihliadnutím na stupeň ich obťažnosti pre študenta“ (Purm, Jelínek, Veselý, 2003, s. 58). Pri diagnostike potenciálnych ťažkostí v osvojení si cudzieho, a najmä príbuzného jazyka je dôležitá systémová a funkcionálna komparácia (tamže).

Na úrovni funkcionálnej komparácie prevládajú rozdiely medzi ruským a slovenským jazykom, napr. pri kategórii rodu, čísla, pádu a životnosti: *врач – lekár/lekárka, тренер – tréner/trénerka, ловить рыбу – loviť rybu, собирать клубнику – zbierať jahody* atď., ktoré majú za následok prejavy medzijazykovej interferencie.

V prípade systémovej komparácie (napr. gramatických kategórií) nachádzame rôzne stupne paralel v porovnávaných jazykoch. R. Purm, S. Jelínek a J. Veselý vypracovali zjednodušenú klasifikáciu paralelných vzťahov medzi ruštinou a češtinou, ktorú v upravenej podobe môžeme aplikovať aj na slovenský jazyk:

- Gramatické kategórie sú vyjadrené typologicky rôznymi prostriedkami (napr. kategória osoby sa v formách minulého času v ruštine vyjadruje osobným zámenom, v slovenskom jazyku pomocným slovesom);
- Gramatické kategórie sú vyjadrené typologicky rovnako (napr. zakončením), ale s rôznym zvukovým zložením: *школоу – školou, мамой – татой*;
- Gramatické kategórie sú vyjadrené typologicky rovnako (napr. zakončením), a pritom prostriedkom (zakončením) podobného zvukového zloženia: *школаму – školами* (Purm, Jelínek, Veselý, 2003, s. 59).

Pri systémovej komparácii sa tak stretávame aj s javom medzijazykovej transferencie uľahčujúcej proces osvojovania si cudzieho jazyka. Medzijazyková interferencia predstavuje vážnu prekážku pri výučbe cudzieho jazyka. O. Čevelová hovorí o nasledovných príčinách vzniku interferencie:

- sémantické, štruktúrne a funkcionálne stotožnenie javov materinského a cudzieho jazyka;
- vplyv faktoru prehodnotenia na základe nedorozumenia;
- vznik nesprávnych asociácií niekedy čisto mechanického charakteru (Čevela, Fedotova, Nikiťuk, 2017, s. 155).

V našej pedagogickej praxi sa stretávame so všetkými vymenovanými príčinami, najčastejšia je však prvá príčina. Študenti sa snažia hľadať spojitosť vo svojom materinskom jazyku, čo má za následok kumuláciu chýb v cudzom jazyku. Medzi najbežnejšie typy chýb patrí:

1. **Doslovný preklad lexikálno-gramatických pojmov do materinského jazyka**, ktorý je spojený s absenciou alebo nízkou úrovňou sformovania mechanizmu samokontroly, ktorá je jedinou podmienkou regulovania rečovej činnosti. Kalkovanie slov a slovných spojení bez kontextu vety môže priviesť k narušeniu noriem cudzieho jazyka.
2. **Zvuková interferencia** spočívajúca v skomolení zvukovej podoby potrebného slova. Tento typ chyby je nebezpečný tým, že v dôsledku nesprávnej artikulácie vznikajú problémy v procese osvojovania si nielen ústneho, ale aj písomného prejavu v dôsledku toho, že automatizovaný návyk nesprávnej výslovnosti interferenčne ovplyvňuje také činnosti ako písanie a čítanie.
3. **Analógia s predchádzajúcim preberaným materiálom** je spojená s kombinačným myslením človeka, ktoré je súčasťou vzniku nových rečových vzorov na materiáli jazykovej skúsenosti toho ktorého národa. Ak si študent raz osvojí, že analógia podľa vzorov materinského jazyka vedie k chybe, snaží sa nájsť analógiu s už prebratým materiálom, čo má za následok možný vznik spojenia, ktoré neexistuje ani v materinskom, ani v cudzom jazyku (Čevela, Fedotova, Nikiťuk, 2017, s. 155).

V procese výučby cudzieho jazyka sa môžeme stretnúť najmä s kombináciou uvedených chýb, keďže jedna chyba ovplyvňuje vznik ďalšej.

Gramatická interferencia u slovenských študentov rusistiky

Počas našej pedagogickej praxe sme u skupiny študentov prvého ročníka ruských a východoeurópskych štúdií a prekladateľstva a tlmočníctva diagnostikovali niekoľko závažných chýb spojených s gramatickou interferenciou. Skupiny prvákov sú špecifické tým, že prevažná väčšina študentov prichádza na vysokú školu s nulovými alebo len minimálnymi znalosťami ruského jazyka. Vplyv medzijazykovej interferencie je tak o to väčší. Študenti absolvujú intenzívne kurzy ruského jazyka zamerané na čo najdôslednejší rozvoj jazykovej kompetencie.

Na hodinách *Cvičení z ruskej gramatiky* sa venujeme dôkladnejšiemu precvičovaniu problematických gramatických javov v ruštine. Vzhľadom na začiatočnickú úroveň študentov postupujeme podľa princípu postupného zvyšovania náročnosti. Študenti prechádzajú od určovania rodu podstatných mien, cez určovanie čísla podstatných mien po skloňovanie podstatných a prídavných mien v jednotlivých pádoch. Všetko je doplnené časovaním vybraných sloves, dôraz kladieme aj na správne slovesné pádové väzby a spájanie podstatných mien s prídavnými menami a číslovkami. Interferenčné tlaky sa prejavujú pri každej novej učebnej látke, preto sa zameriame len na tie najčastejšie a z nášho pohľadu najproblematickejšie zaznamenané pri podstatných a prídavných menách:

1. **Interferencia pri určovaní rodu podstatných mien.** Najvýraznejší problém predstavuje určenie rodu podstatných mien zakončených na mäkkú spoluhlásku (napr. *ль, рь, нь, бь, сь, иь*) domáceho pôvodu – *цель* (ž. r.) – *ciel'* (m. r.), *зверь* (m. r.) – *zver* (ž. r.), *уровень* (m. r.) – *úroveň* (ž. r.), *подпись* (ž. r.) – *podpis* (m. r.), *гусь* (m. r.) – *hus* (ž. r.), *лебедь* (m. r.) – *labuť*

(ž. r.) alebo cudzieho pôvodu – napr. *гараж* (m. r.) – *garáž* (ž. r.), *референдум* (m. r.) – *referendum* (s. r.), *метод* (m. r.) – *metóda* (ž. r.), *модель* (ž. r.) – *model* (m. r), ktoré v oboch jazykoch znejú podobne, ale odlišujú sa v rode. Pri prvom pohľade na samostatne stojace slová majú študenti tendenciu tipovať možný rod, čo je vzhľadom na absenciu jasných pravidiel pochopiteľné, avšak nie akceptovateľné. V tomto prípade je na začiatku vhodná pomoc učiteľa, nové slová by sa mali utvrdiť častým opakovaním v širšom kontexte, resp. v praktickej komunikácii (napr. krátka básnička ako mnemotechnická pomôcka, vytváranie jednoduchých slovných spojení a viet s použitím problematických slov atď.).

2. Interferencia v kategórii čísla podstatných mien. K interferencii pri tvorbe nominatívu plurálu podstatných mien dochádza na úrovni ortografie. V prípade podstatných mien so zakončením na tvrdú spoluhlásku je interferencia na ortografickej úrovni spôsobená nesprávnym použitím samohlásky *ы* po spoluhláskach *к, з, х* – *словаки, ученики, политики, мухи* namiesto *словаки, ученики, политики, мухи* alebo použitím samohlásky *и*, kde sa podľa pravidiel ruskej ortografie vyskytuje *ы* – napr. *дипломаты, пациенты, гимназисты, музыканты, футболисты* namiesto *дипломаты, пациенты, гимназисты, музыканты, футболисты*. Na lexikálnej úrovni sa interferencia prejavuje v obojstranných rozdieloch v čísle ruských a slovenských pomnožných podstatných mien, napr. *дрова* – *drevo*, *сливки* – *šľahačka*, *овощи* – *zelenina*, *духу* – *voňavka*, *husle* – *скрипка*, *шаты* – *платье*, *новiny* – *газета*, *уста* – *рот*. V prípade nominatívu plurálu podstatných mien sa stretávame aj s vnútrojazykovou interferenciou najmä pri koncovkách *-ы, -и* : *-а, -я*, ktorými sa odlišuje význam niektorých podstatných mien mužského rodu: napr. *лагери* (*политические*) – *лагерья* (*летние*), *пропуски* (*занятий*) – *пропускá* (*в здание*), *тóny* (*музыки*) – *тонá* (*цвета*) atď. Študenti si často zamieňajú jednotlivé významy, preto sa s danými podstatnými menami pracuje výlučne s ich použitím v slovných spojeniach, neskôr v jednoduchých vetách.

3. Interferencia v kategórii pádu podstatných a prídavných mien. S interferenciou sa azda najčastejšie stretávame práve v súvislosti so skloňovaním, resp. časovaním. Rovnaký pádový systém dáva priestor pre prenášanie pádových koncoviek z materinského do cudzieho jazyka. Napríklad v datíve singuláru podstatných mien mužského rodu – *учителюви, докторови, певцови, отцови* namiesto *учителю, доктору, певцу, отцу*; v lokáli singuláru podstatných mien stredného rodu, kedy je pre ruštinu typická koncovka *-е* na rozdiel od slovenčiny – *в уху, о мори, о здорови* namiesto *в ухе, о море, о здоровье*. Pri skloňovaní podstatných mien dochádza aj k vnútrojazykovej interferencii na fonetickej úrovni, ktorá je najvýraznejšia pri genitíve singuláru a nominatíve plurálu. Niektoré podstatné mená majú graficky rovnakú formu tak v genitíve singuláru, ako aj v nominatíve plurálu, odlišuje ich len prízvuk (napr. *без дóма* – *все домá*, *без окнá* – *все óкна*, *без соснý* – *все сóсны*), s ktorým majú študenti ruštiny azda najväčší problém. Nie je tomu inak ani v tomto prípade. Študenti si pri komunikácii často zamieňajú prízvuk v jednotlivých podstatných menách, čo sťažuje efektívnosť rečového prejavu. V procese výučby preto používame pomocné slová *без* (pri genitíve singuláru) a *все* (pri nominatíve plurálu). V súvislosti so skloňovaním prídavných mien interferencia nastáva zamieňaním slovenských a ruských zakončení: študenti často vynechávajú sufíxy *-ый/-ий, -ая* v nominatíve singuláru – napr. *высоки/высока, новы/нова* namiesto *высокий/высокая, новый/новая* atď.; v genitíve singuláru mužského a ženského rodu používajú sufíxy typické pre slovenčinu – *нового/новой, старого/старей, большего/большой* namiesto *нового/новой, старого/старой, большего/большой*; podobné situácie nastávajú aj v datíve singuláru – *новему/новой, старему/старей, весёлему/весёлой* namiesto *новому/новой, старому/старой, весёлому/весёлой*.

Uvedené konfliktné situácie medzi materinským a cudzím jazykom sa pomerne jednoducho dajú eliminovať správne vybranými praktickými cvičeniami a zaradovaním do komunikačných situácií (napr. tvorba dialógov, hľadanie vybraných konštrukcií v texte a pod.).

Záver

V našom príspevku sme prezentovali len zlomok najrozšírenejších problémov spojených s gramatickou interferenciou u slovenských študentov ruského jazyka. Pokračovať by sme mohli interferenciou pri časovaní sloviess, pri pádových väzbách sloviess či pri skladbe vety.

Bez ohľadu na to, akú oblasť jazyka práve skúmame, považujeme včasnú diagnostiku a elimináciu interferenčných tlakov za kľúčové v procese správneho osvojovania si cudzieho jazyka. Práca nad odstraňovaním konfliktných prienikov materinského a cudzieho jazyka je zdĺhavá, ale na každý problém existuje riešenie. Ako najefektívnejšie na nám v našej pedagogickej praxi ukázalo opakovanie problematických slov/slovných spojení vo viacerých preberaných látkach (podľa známeho princípu *Repetitio est mater studiorum*), zaradovanie interferenčných javov do komunikačných hier či vytváranie vlastných mnemotechnických pomôcok študentmi.

Zoznam citovanej literatúry

- AKIŠINA, A. A., KAGAN, O. J. 2002. *Učimsja učit': Dlja prepodavatel'a russkogo jazyka kak inostrannogo*. Moskva: Rus. jaz. Kursy, s. 133.
- AZIMOV, E. G., ŠČUKIN, A. N. 2009. *Novyj slovar metodičeskich terminov i poňatij (teorija i praktika obučenija jazykam)*. Moskva: IKAR, s. 87.
- BARANNIKOVA, L. I. 1972. Suščnosť interferencii i specifika jejo pojavlenija. In: *Problemy dvujazyčija a mnogojazyčija*. Moskva: Nauka, s. 88 – 98.
- ČEVELA, O. V., FEDOTOVA, S. I., NIKIŤUK, V. P. 2017. K voprosu o preodolenii jazykovej interferencii pri obučenii russkomu jazyku kak inostrannomu. In: *Sovremennyje naukojemkije tehnologii*. Moskva: Izd. dom Akademija jestestvoznaniija, s. 154 – 158.
- DULEBOVÁ, I., MOSKOVKIN, L. V. 2021. Sociokul'turnoje sodržanije sovremennyh učebnikov russkogo jazyka dlja škol i vuzov Slovakii. In: *Filologičeskij klass*, 26, 2. Jekaterinburg: URGPU, s. 221 – 232.
- FEDOTOVA, N. L. 2015. *Metodika prepodavanija russkogo jazyka kak inostrannogo (praktičeskij kurs)*. Sankt-Peterburg: Zlatoust, s. 39 – 92.
- MADEJ, L. 2019. K voprosu o metodach predotvraščenija jazykovej interferencii. In: *Slavianskije jazyki: sistemno-opisatel'nyj i sociokul'turnyj aspekty issledovanija*. Brest: BrGU, 2020, s. 56 – 60.
- PURM, R., JELÍNEK, S., VESELÝ, J. 2003. *Didaktika ruského jazyka. Vybrané kapitoly*. Hradec Králové: Gaudeamus, s. 57 – 59.
- ROZBOUDOVÁ, L., KONEČNÝ, J. 2018. *Sovremennaja didaktika russkogo jazyka kak inostrannogo. Jazykovyje sredstva*. Praha: Karolinum, s. 87.
- ŠČERBA, L. V. 1974. *Prepodavanije inostrannyh jazykov v srednej škole. Obščije voprosy metodiki*. Moskva: Vysšaja škola, s. 84 – 91.
- ŠČUKIN, A. N. 2003. *Metodika prepodavanija russkogo jazyka kak inostrannogo*. Moskva: Vysšaja škola, s. 8.
- VINOGRADOV, V. A. 1990. Interferencija. In: *Lingvističeskij enciklopedičeskij slovar*. Moskva: Sovetskaja enciklopedija, s. 197.
- WEINREICH, U. 1979. *Jazykovyje kontakty*. Kyjev: Višča škola, s. 22

Tento príspevok je súčasťou grantového projektu č. UK/350/2021 Výskum gramatickej interferencie u študentov prvého ročníka ruských a východoeurópskych štúdií a prekladateľstva a tlmočníctva.

Kontakt

Mgr. Katarína Jalová
Univerzita Komenského v Bratislave
Filozofická fakulta
Katedra rusistiky a východoeurópskych štúdií
Gondova 2, 811 01 Bratislava 1
Slovenská republika
Email: katarina.jalova@uniba.sk